

KELİMELERİN HAKKI*

Ayça Bilge YEMİŞ

Adım Ayça Bilge. Ben yedi başlı devlerle savaşmadım, ben bir yumrukta bir boğayı devirmedim ve ben Deli Dumrul gibi Azrail'e kafa da tutmadım. Adım Ayça Bilge ve benim adımla Dede Korkut değil, babam vermiş. Hz. Peygamber'in (s.a.v) "Çocuklarınıza güzel isim verin." deyişinden yola çıkarak sözlüklerde günlerce bana bir ad aramış. Adım Ayça Bilge. Ayça, ay gibi; bilge de bilgi ve ahlak sahibi anlamına geliyor. Kimi zaman kendime diyorum ki eğer *Dede Korkut Hikâyeleri*'nde anlatıldığı gibi "bir 'ad' hak edecek bir şey yapmaya" mecbur olsaydım acaba adım ne olurdu? Dahası acaba bir ad hak edebilir miydim? Bu sorunun cevabı bence hiç de kolay değil. Belki kelimeleri hak ederek yaşasaydık bunun gibi sorular bize bu kadar zor gelmeyebilirdi çünkü kelimeler emek ister, bedel ister. "Öyle seveceksin ki kelimeleri, sana yetecekler." diyor Cemil Meriç ve devam ediyor: "Kelimeler kendimizi seyrettiğimiz dere, kelimeler sudaki gölgemiz, kelimeler gönülden gönüle köprü, kelimeler asırdan asra merdiven..." Belki de birçoğumuz kelimelere hak ettikleri değeri, emeği vermediğimiz, kelimeler için ödememiz gereken bedeli ödemediğimiz için ve belki de en önemlisi kelimeleri yeterince sevmediğimiz için bize yetmediklerini düşünüyor; kimi zaman bir ezanla kulağımıza fısıldanan adlarımızdan vazgeçiyor kimi zaman da onları hoyratça, müsrifçe ve arsızca kullanıyoruz. Kelimelerin gönülden gönüle uzanan köprüsünden geçmeden, asırdan asra uzanan merdiveninden çıkmadan, kelimelerde kendimizi seyretmeden kim olduğumuzu asla bilemeyiz çünkü dilimiz kimliğimizdir.

Türkçe bizim kimliğimizdir. Peki, biz kimiz? Biz Ergenekon'da dağları delenler ve biz Allah'ın "Dağlara bakmaz mısınız?" emriyle dağların sırrına

* "Dilimiz Kimliğimizdir" Makale ve Deneme Yarışması'nda deneme türünde birincilik ödülü almıştır.

ermeye çalışıyorsunuz. Biz kimiz? Biz, gemileri karadan yürütenleriz ve biz, bir köle de olsa haklının hakkını verenleriz. Biz, Süleymaniye'yi inşa eden; mahallesini bir aile bilenleriz. Biz, komşusu açken tok yatmayan; biz, temizliği imandan bilen; biz, bir harf için kırk yıl köle olmayı göze alan bir milletiz. Biz, dünya sussa da Arakan'a el uzatan; biz, dünya karşı çıksa da Kerkük'ten vazgeçmeyen bir milletiz. Biz; bir kelimeyle cennete, bir kelimeyle cehenneme gidilebileceğine inananlarız. Türkçe, bizim kimliğimizdir çünkü onun her kelimesi bizim hayatımızdan doğar ve biz onda çoğalırız. Türkçe, dedelerimizin deldiği dağlardır. Türkçe, dedelerimizin karadan yürüttüğü gemilerdir. Türkçe, Süleymaniye'dir. Türkçe, dedelerimizin komşusuyla paylaştığı ekmektir. Türkçe, Yunus Emre'nin kırk yıl odun taşıdığı dergâhtır. Türkçe, Mehmed Âkif'in gece yarısı içine doğan "İstiklal Marşı"dır. Karamanoğlu Mehmed Bey'in emaneti olan Karaman'dır. Türkçe, Türkiye'dir. Türkçe; Türkiye'yi umut bilen Arakan'dır, Gazze'dir, Kerkük'tür, Bakü'dür...

Bugünlerde sokaklarımızın ve caddelerimizin yabancı kelimelerle kirlendiği doğrudur. Kafelerin, arenaların, ikonların dedelerimizin ruhunu incittiği, bizim ruhumuzda yaralar açtığı da doğrudur ama bence Türkçenin asıl derdi, bir ur gibi sokaklarımızı ve caddelerimizi saran yabancı kelimeler değil, bizim Türkçe yaşamayışımızdır. O kafelerde içtiklerimiz, o arenalarda attığımız naralardır asıl Türkçeyi yaralayan. Niçin yabancı kelimelere meylediyoruz çünkü hayatımızı Türkçe yaşamadığımız için, Türkçenin kelimelerinin de bize yetmeyeceğini düşünüyoruz. Sadece tabelaları indirdiğimizde Türkçenin dertleri son bulmayacak bence. Türkçenin derdine derman olmak istiyorsak önce başkalarının hayatını yaşamaktan vazgeçmeliyiz. Suyu üç yudumda içmek yerine bir Fransız gibi bardak tutmanın derdindeyse, sofraya besmele ile oturup şükürle kalkmak yerine bir Batılı gibi çatal bıçak kullanabilmenin derdindeyse, saçımızı Amerikan tarzı kestiriyorsak, onlar gibi gülüyor, onlar gibi ağlıyorsak yaşadığımız hayat bizim değil, onların hayatı olacaktır. Başkalarının hayatını yaşıyorsak elbette ki Türkçe bize kırılacak ve elbette ki Türkçenin kelimeleri bize yetmeyecektir. Sadece sloganlarla, naralarla Türkçenin derdine derman olamayız. Sadece yabancı kelimelerin olduğu tabelaları indirerek, Türkçeyi yılda birkaç gün hatırlayarak da Türkçenin derdine derman olamayız.

Biz kelimelerimizden, Türkçeden vazgeçtiğimiz an düştük. Atalarımız "Yiğit, düştüğü yerden kalkar." demiş. Biz Türkçede kendimizi seyretmekten, onun kurduğu köprülerden geçmekten vazgeçtiğimiz an kaybolduk. Biz türkülerimizi, pop müziğin karşısında küçük gördüğümüz an yenildik. Biz,

dostlarımıza ve arkadaşlarımıza ‘kanka’ dediğimiz an yalnız kaldık. Düşüğümüz yerden kalkmak istiyorsak önce Türkçenin biz, bizim de Türkçe olduğumuza inanmamız gerekiyor.

Türkçeyi korumak, bir Türkçe seferberliği mi başlatmak istiyoruz? Önce Türkçenin de bizi koruyacağına inanmamız, onun kelimelerini kuşanmamız gerekiyor. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? Ergenekon’da dedelerimizin dağları delmesi gibi bizim de bugün dağları delip tüneller, barajlar inşa etmemiz gerekiyor. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman İstanbul’un fethinde dünyanın ilk kez gördüğü büyüklükte toplar döktüren Fatih misali, bugün bizim de yerli otomobiller, uçaklar, telefonlar üretmemiz gerekiyor. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman yeni Selimiyeler, yeni Süleymaniyeler inşa etmemiz gerekiyor. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman inşa ettiğimiz evler, komşumuzun güneşine engel olmamalı; sokağımızı çöpçülerin süpürmesini beklemek yerine, kapımızın önünü süpürmeliyiz. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? Kızlarımız Barbie bebeklerle oğullarımız Süperman ile oynarken ruhumuz sızlamalı ve onlar için adı Fatma, Hatice, Ayşegül olan, Seyit Onbaşı, Fatih olan oyuncaklar üretmeliyiz. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman komşumuzun hâlimden haberdar olmalıyız. Bayramlarda tatil belgelerine değil, büyüklerimizin elini öpmeye gitmeliyiz. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman hayatı bir Müslüman gibi, bir Türk gibi yaşamalıyız. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman Türkçenin, hatta her kelimesinin hakkını vermeliyiz.

Eğer Türkçenin kimliğimiz olduğuna, -Tarık Buğra’nın dediği gibi- “ölen kelimelerle nesillerin öldüğüne” gerçekten inanıyorsak o zaman Türkçenin, hatta Türkçedeki her kelimenin hakkını vermeyi boynumuzun borcu bilmeliyiz.

Nedir bir kelimenin hakkını vermek? Ahlak kelimesinin hakkını ancak ahlaklı olanlar verebilir. İyi kelimesinin hakkını ancak iyilik yaparak verebiliriz. Vatan kelimesinin hakkı; sadece şehit olmayı göze almak değil, onun toprağındaki bereketi görmek, onu kirletmemek, Aşık Veysel misali onu sadık bir dost, bir yâr bilmektir. Kelimenin hakkı; dilimizi ve kalemimizi inancımızla, geleneklerimizle terbiye etmektir. Kelimenin hakkı, sözü güzel söylemektir. Kelimenin hakkı; edebiyatı, “Kullarıma söyle, sözün en güzelini söylesinler” ayetinin bir gereği olarak görmektir. Kelimenin hakkı; bize edebiyat yapma diyenlere inat, edebiyat yapmaktır. Kelimenin hakkı düşünmektir. Kelimenin hakkı hissetmektir. Kelimenin hakkı; işleyen demirin pas tutmayacağına inanmak ve çalışmayı, üretmeyi bir ibadet kabul etmektir.

Kelimenin hakkı, bu toprağa yeni fidanlar dikmek; bahçemiz yoksa bile, en azından pencerelerimizin önünde camgüzelleri, küpeliler, menekşeler yetiştirmektir. Kelimenin hakkı; hüznümüzü ya da sevincimizi türkülerimizle dillendirmektir. Kelimenin hakkı, Tolstoy’u ya da Homeros’u küçük görmeden Tarık Buğra’nın, *Küçük Ağa*’nın; *İyiler Ölmez* diyen Mustafa Kutlu’nun, “İlim, ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir.” diyen Yunus Emre’nin hakkını vermektir. Kelimenin hakkını vermek; sevgimizi Eros’un kalplere attığı okla değil, Ferhat’ın dağlara vurduğu baltayla dile getirmektir. Kelimenin hakkını vermek; Müslüman ve Türk doğmanın nasibimiz olduğuna inanmaktır ve inanmak, cesaret ister, iman ister, sabır ister, emek ister, bedel ister...

Doğrudur. Dilimiz kimliğimizdir. Hep başkalarına sormayalım, hep başkalarını küçük görmeyelim, hep başkalarını suçlamayalım. Bence önce kendimize soralım. Biz kimiz? En çok kime benziyoruz? Kim gibi ağlıyoruz? Kim gibi gülüyoruz? Yemeği kimler gibi yiyor, suyu kimler gibi içiyoruz? Evlerimiz kimin evine benziyor? Kim seviyor, kim gibi seviliyoruz? Kim gibi yaşıyor, kim gibi ölüyoruz?

Adım Ayça Bilge. Ben henüz yedi başlı devlerle savaşmadım, ben henüz bir yumrukta bir boğayı devirmedim. Adım Ayça Bilge ve benim adımları Dede Korkut değil babam vermiş. Belki ben adımları henüz hak edemedim ama adını hak etmiş, bedeli ödenmiş bir okulda okuyorum. 15 Temmuz Şehit Muhammed Yalçın Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde... İşte bu yüzden birileri gibi Türkçenin öleceğine, yok olacağına asla inanmıyorum. Niçin mi? Ben 15 Temmuz’u gördüm. Babam İsmet Özel’in bir mısrasını söyler sürekli: “Ölüyoruz, demek ki yaşanılacak.” Evet. Ölüyoruz ve kelimeler bizden sonra da yaşamaya devam edecek. O hâlde ölmeden akrabalarımızla, komşularımızla helalleştirdiğimiz gibi kelimelerle de Türkçeyle de helalleşelim. Helalleşelim ki mahşerde kelimeler, Türkçe bizden hakkını istediğinde yüzümüz yere düşmesin...